

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.13, No.3, 2018, pp. 413-422

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2

A STUDY OF NEEDS FOR TEACHING SUPERVISION OF TEACHERS IN SMALL-SIZED SECONDARY
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1 AND 2

นางสาวพิมพ์อรุณ มีผล *

Pimdarun Meepol

อาจารย์ ดร.ดวงกมล บางชวด **

Doungkamol Bangchuad, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 182 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. ในภาพรวมความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ 2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่มากที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร คือ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านเจตคติให้สอดคล้องกับพันธกิจโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 3) ด้านสื่อการเรียน คือ การผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: pimdarun@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: doungkamol_jay@yahoo.com

ISSN1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the needs for teaching supervision of teachers in small-sizes secondary school under the secondary education service area office 1 and 2. The population is 8 small-sizes secondary schools under the secondary education service area office 1 and 2 in the 2017 academic year. The participants in this study were 182 teachers in small-sizes secondary schools under the secondary education service area office 1 and 2 in the 2017 academic year. The instrument used 5 point Likert scales questionnaire. The data were analyzed by means of frequency distribution, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows: 1. The overall needs for teaching supervision of teachers in small-sizes secondary school were at a moderate level. The highest of needs for teaching supervision is learning measurement and evaluation, followed by curriculum, learning activities and instructional materials. 2. The needs for teaching supervision of teachers in small-sizes secondary school in this study were at a highest level as follows: 1) curriculum was standardized analysis of learning and indicators for designing learning units and learning objectives which were cover the areas of knowledges, process skills and attitudes to conform to obligations of small-sizes secondary school, 2) learning management is the learners analysis to plan learning appropriately with abilities, interests and skills of learners, 3) instructional materials is the producing and choosing appropriately materials for activities in classroom. 4) learning measurement and evaluation is the designing instrument for learning measurement and evaluation, in term of integrated learning management.

คำสำคัญ: การนิเทศการสอน / โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

KEYWORDS: TEACHING SUPERVISION / SMALL-SIZED SECONDARY SCHOOL

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) โดยในปีการศึกษา 2557 นั้น มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมดจำนวน 30,922 แห่ง โดยเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คน จำนวน 15,506 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.15 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งสาเหตุที่ส่งผลให้จำนวนของโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นทุกปีนั้นเกิดจากอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่องของประชากร และจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558 - 2561 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาในหลายด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่ามีคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่น ซึ่งเห็นได้จากผลของการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง โดยโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน มีผลการประเมิน คือจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 2.00 อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 67.91 อยู่ในระดับพอใช้และร้อยละ 29.99 อยู่ในระดับดี

2. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่าในปัจจุบันมีการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ

3. ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีครูบางส่วนที่สอนไม่เต็มเวลาและไม่เต็มความสามารถ เนื่องจากครูมีภารกิจอื่นนอกเหนือจากการสอนค่อนข้างมาก อีกทั้งงบประมาณที่โรงเรียนขนาดเล็กได้รับนั้นค่อนข้างน้อย ส่งผลให้สื่อและเทคโนโลยีมีใช้อย่างจำกัด ซึ่งบางส่วนที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประกอบกับประชากรมีฐานะค่อนข้างยากจน

5. ปัญหาด้านการขาดแคลนครู ถึงแม้ว่าอัตราส่วนครูต่อนักเรียนของทั้งประเทศไทยจะไม่ต่างจากอัตราส่วนของประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ก็ยังพบจำนวนครูที่ไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ครบตามรายวิชาเอกทำให้ต้องใช้ครูวิชาเอกอื่นมาช่วยสอน ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ อีกทั้งยังพบปัญหาย้ายออกบ่อยของครู ครูส่วนใหญ่ขาดขวัญและกำลังใจ จึงส่งผลทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังต่อไปนี้ เอกรัช สारปริง (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ปัญหาที่พบมากในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก คือผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์และขาดการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน และลดารัตน์ ศศิธร (2558) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วมคืออาคารและสถานที่ของโรงเรียนที่มาเรียนร่วมไม่ได้รับการดูแล และไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรและเครื่องคอมพิวเตอร์ยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้ นอกจากนี้ ชนิศกานต์ ละครวงศ์ (2556) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินปัจจัยนำเข้าด้านบุคลากรของโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดแคลนครู และครูไม่ครบชั้นเรียน ส่วนด้านอาคารสถานที่มีปัญหาในเรื่องของจำนวนที่ไม่เพียงพอ และการจัดห้องเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์การจัดห้องเรียนในรูปแบบคละชั้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาหลายเรื่องทั้งในเรื่องของหลักสูตร เรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่องของทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู อีกทั้งปัญหาในเรื่องของงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้สื่อและเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อการใช้ ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ สามารถทำได้โดยการนิเทศการสอน สอดคล้องกับที่ Adams and Dickey (1953) อ้างถึงใน วัชร เล่าเรียนดี, (2556) ได้กล่าวเกี่ยวกับ การนิเทศการสอนว่า เป็นการให้บริการทางด้านการสอนและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ เป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยการนิเทศต้องไม่ใช่อำนาจกับครู แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของครู ให้อิสระเสรีภาพแก่ครูในการทำงานเพื่อให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ในการนิเทศการสอนนั้น Glickman (1990) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนคือการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการสังเกต ยอมรับในตัวครูและโรงเรียน มีการวางแผนและการประเมินเพื่อทำการชี้แนะครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (Glickman, 1990) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการสอน

กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน และส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนต้องอาศัยวิธีการหลากหลายวิธี และวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเอง พัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน คือการนิเทศการสอน ซึ่งอาจเป็นวิธีการนิเทศรายบุคคลหรือวิธีการนิเทศรายกลุ่มที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของครู โดยใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลาย เน้นความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (วัชร เล่าเรียนดี, 2554)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าในประเทศไทย มีสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นจำนวนมากและสถานศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้ มักพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยอาศัยกระบวนการนิเทศการสอนมาช่วย อีกทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 119 แห่ง แต่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 8 แห่ง ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวเคยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมาก่อน แต่ในปัจจุบันได้กลายมาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 182 คน จาก 8 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 182 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การนิเทศการสอนในงานวิจัยนี้ ใช้กรอบเนื้อหาจากองค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอนของ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553) ซึ่งสรุปได้ว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 1 ชุดโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์ด้านการฝึกอบรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนและกิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการนิเทศการสอน รวมทั้งตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดขอบเขตของข้อคำถามภายใต้องค์ประกอบ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วเสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลของครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 จากข้อมูลของกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยติดต่อ เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ไปยังผู้ให้ข้อมูล
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนและกิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอน 4 ด้าน ได้แก่ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) แล้วนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ส่วนกิจกรรมนิเทศ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอน 11 - 15 ปี และสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนและกิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าความต้องการการนิเทศการสอนของครู ในโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่ต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการการนิเทศการสอนอันดับ ที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านหลักสูตร พบว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตรในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติให้สอดคล้องกับพันธกิจโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ย 3.92 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการประชุม อบรม และสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมา คือการวิเคราะห์และเรียงลำดับความยาก - ง่ายของเนื้อหา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 45.5 และความต้องการการนิเทศอันดับที่ 3 คือการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านเจตคติให้สอดคล้องกับพันธกิจโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 47.6

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 3.84 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการศึกษาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา คือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานการอ่าน การเขียน การคำนวณ และมีทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ (ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และศึกษานิเทศก์) คิดเป็นร้อยละ 35.3 และความต้องการการนิเทศอันดับที่ 3 คือการจัดการเรียนซ่อมเสริม เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น การอ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่คล่อง การขาดทักษะพื้นฐานในวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 3.56 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ (ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และศึกษานิเทศก์) คิดเป็นร้อยละ 31.6

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านสื่อการเรียนการสอนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา คือการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและ

พัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 42.8 และความต้องการการนิเทศอันดับที่ 3 คือ การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 41.7

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือ การออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าเฉลี่ย 3.96 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 48.1 รองลงมา คือ แนวทางการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและการออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.82 อยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 44.9 และความต้องการการนิเทศอันดับที่ 3 คือ การนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.37 อยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 42.2

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับ กัลย์วิสาข์ ธาราว (2558) ที่ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู คือ การขาดความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผล รวมทั้งการที่ครูมีภาระงานมาก ซึ่งครูระดับมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ

ด้านหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้และเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติให้สอดคล้องกับพันธกิจโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือ การประชุม อบรมและสัมมนา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเกิดขึ้น เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยมีการเปลี่ยนแปลงในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพราะหลักสูตรใหม่มีการปรับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งอาจทำให้ครูไม่เข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างถ่องแท้ ไม่สามารถนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้และเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กล่าวว่ามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการศึกษาด้วยตนเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนนั้น มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความสนใจ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามกำลังหรือตามศักยภาพของแต่ละคนนั้น ครูจะต้องเข้าใจวิธีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมากที่สุด สอดคล้องกับ Tomlinson (1999) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่สามารถแยกความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้แล้วนั้น จะต้องกำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เช่น เวลา การสร้างความตระหนัก การตัดสินใจและการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนที่จะสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กับนักเรียนทุกคน จึงจะถือว่าเป็นความสำเร็จที่ดีที่สุด จุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนอันจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อนักเรียนแต่ละคน

ด้านสื่อการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการศึกษาดูงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีภาระงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูต้องการเครื่องมือที่เป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับอาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ที่กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอนเปรียบได้กับมือที่สามของครู เพราะครูสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง ช่วยเสริมให้การสอนน่าสนใจ และลดพลังงานการที่ครูต้องพูดอธิบายให้น้อยลงได้ เป็นการประหยัดเวลาสอน สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้น และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนจำได้นาน

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือการออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอยู่ในระดับมาก กิจกรรมนิเทศที่ครูต้องการมากที่สุด คือการประชุม อบรมและสัมมนา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีภารกิจเยอะ จึงได้นำการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่ครูยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กัลย์วิสาข์ ธาราวร (2558) ที่ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู คือการขาดความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผล และการที่ครูมีภาระงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งครูระดับมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการสร้างเครื่องมือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศการสอนแก่ครูในโรงเรียนขนาดเล็กและส่งเสริมให้มีการอบรมครูทั้งจากภายในโรงเรียนและจากการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก
2. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นการประชุม อบรมและสัมมนา การศึกษาดูงาน และการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ (ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือศึกษานิเทศก์)

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยในการพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เอกรักษ์ สารปริง. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กัลยวิสาข์ ธาราวร. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชนิศกานต์ ละครวงศ์. (2556). การประเมินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอน
แบบคณะชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ลดารัตน์ ศศิธร. (2558). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนร่วม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2554). นิเทศการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์
สู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นจาก
[http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123\(2\).pdf](http://opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/general/123(2).pdf)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบาย ปีงบประมาณ 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นจาก <http://plan.bopp-obec.info/tmp/upload/2016-04-01-09-26-53.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558 - 2560. สืบค้นจาก http://www.phatthalung1.go.th/plan_group/data58/strategic%20Plan%20school%20small.pdf
- อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

ภาษาอังกฤษ

- Glickman, C. D. et. al. (2010). *Supervision and instructional leadership: a developmental approach* (8th ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Tomlinson, B. (1999). *Materials development in language teaching* (2nd ed). Cambridge: Cambridge University Press.